

de

Twée jaar City Deal
Kennis Maken

kracht

van

kennis

Trots op de City Deal

De City Deal Kennis Maken is op stoom. Dat leest u ook in deze publicatie. Maar we zien het gelukkig vooral in het echt, in plaats van op papier. Inmiddels zijn er al negentien (!) steden waarin onderwijsinstellingen en overheden samen kennis maken. Daar zijn wij trots op. En daar mag iedereen die bij de City Deal betrokken is, dezelfde trots bij voelen.

Toch zijn we er nog niet. We hopen dat de samenwerking hecht is en de stad een rijke leeromgeving voor studenten blijft. Want de grote, stedelijke uitdagingen van deze tijd vragen om flinke denkkracht. Nauwe banden tussen stad, student en kennisinstelling kunnen goud waard zijn, bij het vinden van oplossingen.

“Hoe kunnen studenten, docenten en onderzoekers meer en beter samenwerken met de stad, bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken?”

Met deze vraag ging de City Deal twee jaar geleden van start. Naast de negentien steden doen ook de Vereniging van Universiteiten (VSNU), de Vereniging van Hogescholen, Kences, het Netwerk Kennissteden Nederland, het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek (SIA) en de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties mee.

Twee jaar geleden had ik niet verwacht dat wij vandaag zo ver zouden zijn. Zo ver in het aanhaken van steden bij de City Deal Kennis Maken, zo ver in het bijeenbrengen van gedreven docenten, studenten, beleidsmedewerkers en bestuurders, zo ver in het uitwisselen van ervaringen in een toch klein land met een sterk concurrerend hoger onderwijsstelsel.

De City Deal Kennis Maken toont daarmee hoe belangrijk de relatie tussen beleid, samenleving en onderwijs is geworden. Het Akkoord van Groningen, Arnhem Studiestad, Smart Enschede – overal schieten de samenwerkingsagenda's uit de grond. Op studiereis in Bristol vernamen wij vorige maand nog hoe studenten in de stad in de evaluaties met grote meerderheid aangaven de verbinding met de stad als grootste meerwaarde te zien. Hoe bouwen wij op deze gedachte en wens voort in Nederland? Maatschappelijke impact creëren, denken vanuit een *civic university model* en vooral de samenwerking tussen hogeschool en universiteit richting het stadsbestuur voor kennisbenutting hebben meer prioriteit dan ooit.

Dat is een mooie club van betrouwbare partners. Wat voor moois de twee jaar van ontluikende, versnellende en inmiddels intensieve samenwerking ons hebben gebracht, leest u in deze publicatie. Bij ons gaan bijvoorbeeld de handen op elkaar voor:

- het solide en enthousiaste netwerk van steden
- de goede contacten tussen de deelnemende steden
- de drukbezochte en inspirerende 'kennisdelingsdagen'
- en uiteraard: de aanwezigheid van zowel universitaire- als hbo-steden

Maar er is meer.

Veel van de grote, complexe vraagstukken waarmee we geconfronteerd worden, zijn zichtbaar, voelbaar en te horen in de stad. Dat is waar ze zich openbaren. Gelukkig is de stad ook de plek waar vele nieuwsgierige, getalenteerde Nederlanders elkaar tegenkomen. Mensen met een diploma van een ROC, hogeschool of universiteit in handen. Als we hen aan elkaar weten te verbinden, via die grote vraagstukken, dan moeten oplossingen binnen handbereik liggen. Wij zijn ervan overtuigd dat juist de 'eenheid in verscheidenheid' de City Deal zo krachtig maakt.

We houden van grote ambities. U hopelijk ook. Laat de City Deal ons helpen om te gaan met de vraagstukken waar het echt om draait: het tegengaan van eenzaamheid, het vergroten en vergroenen van mobiliteit, een lokale en regionale energietransitie, en een harmonieuze manier van met elkaar samenleven. Analoot én digitaal.

Om er maar een paar te noemen. Want de uitdagingen waar we als samenleving voor staan, die zijn eindeloos. Laat de City Deal een voorbeeldrol vervullen in de zoektocht naar oplossingen.

Wij rekenen op u!

Mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Ingrid van Engelshoven
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ik ben daarom trots om te zien hoe wij binnen de City Deal Kennis Maken die beweging aanzwengelen en voorbij vakgebieden kijken. Met kennisdelingsdagen, werkbezoeken, studiereizen of gewoon een "belletje". Samenwerking op landelijk niveau houdt ons scherp en inspireert. Laat daarom grootschalige hogeschoolsamenwerkingen als WIJS (Hanzehogeschool), BOOT (Hogeschool van Amsterdam) en EMI op Zuid (Hogeschool Rotterdam) ook juist de universitaire wereld inspireren. Kijk daarom verder dan de leus "vrijwilligerswerk" voor de inzet van studenten. En vergeet daarbij niet de zestig procent Nederlandse studenten die afstuderen in het praktijkonderwijs. Er valt voor alle partijen iets te halen in een sterkere verbinding tussen onderwijs en samenleving. Ik kijk uit naar de samenwerking met u allen de komende drie jaar. Laten wij er opnieuw een groot succes van maken.

Hartelijke groet,

Rowinda Appelman
Programmamanager en aanjager
City Deal Kennis Maken

De inzet van de City Deal Kennis Maken is ...

... om kennis voor de samenleving in te zetten

Om de grote stedelijke vraagstukken van deze tijd aan te pakken, hebben steden baat bij het beter benutten van de kennis en het talent dat op mbo's, hogescholen en universiteiten in overvloed aanwezig is. Dat gaat echter niet vanzelf. Samenwerken met studenten, docenten en onderzoekers kost tijd en het onderwijs is soms lastig te verenigen met het werken aan maatschappelijke vraagstukken. In het artikel 'Strategisch samenwerken' lees je meer over samenwerken. In de rubriek 'Impact maken op de stad' verkennen wij wat het beter benutten van kennis oplevert voor steden, maar bekijken wij ook de uitdagingen die er nog liggen op dit gebied.

... om de stad als rijke leeromgeving te benutten

Onderzoekers en studenten hebben veel te leren van en met de stad. De stad kan immers gezien worden als een levend laboratorium. In deze stimulerende leeromgeving ontwikkelen studenten hun talenten, doen zij praktijkervaring op en werken zij met partners die zij niet op de campus tegenkomen. Onderwijs in de praktijk vraagt echter om nieuwe competenties van docenten, ruimte in curricula en een andere houding van de student. De rubriek 'Tijd en ruimte' gaat in op de randvoorwaarden die nodig zijn voor een succesvolle rijke leeromgeving. In 'Studenten aan het woord' lees je meer over wat een levensechte leeromgeving oplevert voor studenten.

... om ervaring uit te wisselen en van elkaar te leren

Kennisinstellingen en steden werken in Nederland al ontzettend veel samen rond grootstedelijke thema's, maar er wordt op dit gebied nog niet optimaal van elkaar geleerd. Het stimuleren van de uitwisseling van kennis, ervaring en succesformules vormt zodoende het derde speerpunt van de City Deal Kennis Maken. In het stuk 'Sleutelfiguren van de City Deal Kennis Maken' kun je kennis maken met mensen die zich dagelijks inzetten voor deze samenwerking via speciale liaisonfuncties. Ben je op zoek naar inspirerende voorbeeldprojecten? Blader dan naar 'Tien inspirerende voorbeeldprojecten'.

Alle hoogtepunten

MEI 2017 Studiereis naar Essen

JUNI 2018 Bezoekers van de eerste kennisdelingsdag op excursie

NOVEMBER 2018 Bezoekers van de tweede kennisdelingsdag bekijken visuele notities van cartoonist

NOVEMBER 2018 Burgemeester Aboutaleb tijdens de tweede kennisdelingsdag

2017						2018						2019					
mrt	mei	juli	sept	nov	jan	mrt	mei	juli	sept	nov	jan	mrt	mei	juli	sept	nov	jan
apr	juni	aug	okt	dec	feb	apr	juni	aug	okt	dec	feb	apr	juni	aug	okt	dec	feb

Op 16 maart 2017 is de City Deal Kennis Maken formeel ondertekend door Ministers Bussemaker en Plasterk, koepelorganisatie Vereniging Hogescholen en VSNU, studentenhuysvester Kences en bestuurders van stadsbesturen en kennisinstellingen uit de eerste negen steden: Nijmegen, Delft, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht, Rotterdam, Tilburg en Wageningen. Op 4 april is de City Deal formeel bekend gemaakt met het statuut in de

MEI 2017
Kwartiermaker Rowinda Appelman van start
Op 1 mei 2017 gaat kwartiermaker Rowinda Appelman van start om formeel de City Deal vorm te geven en op te bouwen.

DECEMBER 2017
Presentatie City Deal aanpak bij OECD
Presentatie van de City Deal aanpak op 4 december 2017 bij de OECD tijdens hun jaarlijkse hoger onderwijsconferentie. Veel interesse vanuit andere landen.

APRIL 2018
Impulsregeling van start
Om de City Deal een impuls te geven wordt de Impulsregeling gelanceerd op 23 april 2018. Alle deelnemende steden kunnen in 2018 financiële middelen aanvragen om een gezamenlijk project op te starten, hun strategische agenda vorm te geven of een kwartiermaker aan te stellen.

FEBRUARI 2019
Ambtelijk evenement met Ministers van Engelshoven en Ollongren
Alle steden zijn in januari 2019 formeel van start met hun eerste City Deal Kennis Maken-projecten. Het ambtelijke netwerk gaat op 20 februari met de Ministers in gesprek over de stand van zaken.

tot nu toe

Sleutelfiguren van de City Deal Kennis Maken

Het potentieel van kennisinstellingen benutten bij het oplossen van maatschappelijke opgaven in de stad is een van de drie speerpunten van de City Deal Kennis Maken. In de negentien aangesloten steden zetten mensen met speciale liaisonfuncties zich hier dagelijks voor in. Deze verbinders brengen vraag- en kennisaanbod bij elkaar en smeden samenwerkingen tussen stadsbestuur, inwoners en kennisinstellingen. Wie zijn deze mensen? En wat houdt hun functie precies in? Maak kennis met deze sleutelfiguren!

1

2

3

4

5

Kim Zunderdorp

6

7

8

9

10

11

12

13

Lara Ummels

Caroline Nevejan

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

- 1 Iris Meerts, Stuurgroep City Deal Kennis Maken Delft, De Haagse Hogeschool
- 2 Bart Huydts, Directeur Art Business Centre, ArtEZ hogeschool voor de kunsten
- 3 Astrid Metzelaar, Secretaris College van Bestuur, Hogeschool Windesheim
- 4 Caroline Wijsman, Docent, Fontys Hogeschool
- 5 Cindy Ras, Consultant Onderzoek TEC for Society / Consultant Regionalisering Midpoint & Tilburg, Fontys Hogescholen
- 6 Elianne Rookmaaker, aanjager van de City Deal Kennis Maken in Wageningen en Ede
- 7 Esther Haverkort, Adviseur Community Service Learning, Vrije Universiteit
- 8 Femke Posthumus, Beleidsadviseur Relatiemanagement, Hogeschool Rotterdam
- 9 Caroline Draper, Adviseur Externe Relaties, De Haagse Hogeschool
- 10 Frits Dimmendaal, Programmamanager KennisAs, Gemeente Ede
- 11 Gerben Helleman, Kwartiermaker voor het Stadslab Delft
- 12 Harald Hilbrants, Oprichter en Projectleider WIJS, Gemeente Groningen
- 13 IJla Zwart, Kwartiermaker City Deal Kennis Maken, Leeuwarden
- 14 Henry Wibbelink, Strategisch Adviseur, Afdeling Onderwijs, Arbeidsmarkt en Participatie, Gemeente 's-Hertogenbosch
- 15 Ingelien Kroodsmma, Bestuursadviseur Onderwijs Arbeidsmarkt, Gemeente Arnhem
- 16 Jan Reinder Glastra, Bestuursadviseur, Saxion Hogeschool

- 17 Johan Kuipers, Programmamanager Kenniseconomie, Gemeente Wageningen
- 18 Madelon Awater, Senior Beleidsmedewerker Hoger Onderwijs en Kenniseconomie, Gemeente Den Haag
- 19 Marcel de Heer, Beleidsadviseur Economie & Onderwijs, Gemeente Breda
- 20 Marieke van Haaren, Kwartiermaker City Deal Kennis Maken Leiden, Universiteit Leiden
- 21 Marieke Wolthuis, Programmacoördinator Samenwerking, TU Delft
- 22 Marjolein Rojo, Programmamanager City Deal Kennis Maken Breda & 's-Hertogenbosch, Avans Hogeschool
- 23 Marjolein van Loon, Ontwikkelmanager Samenwerking Kennisinstellingen, Gemeente Enschede
- 24 Maya van den Berg, Projectmanager, Universiteit Twente
- 25 Michelle van Mulken, Projectcoördinator Match for Brighter Futures, Maastricht University
- 26 Nick Pijnappels, Beleidsadviseur Maatschappelijke Ontwikkeling, Gemeente Nijmegen
- 27 Nurhan Abujidi, Hoofd Onderzoekscentrum Smart Urban Redesign & Associate Professor, Zuyd Hogeschool
- 28 Bronne Pot, Adviseur Stakeholdermanagement, Hogeschool Utrecht
- 29 Peter Luijstra, Strategisch Adviseur en Coördinator Economische Zaken, Gemeente Leeuwarden
- 30 Pieke Hoekstra, Hoofd Community Engagement & Outreach, TU Delft
- 31 Rob van den Hurk, Senior Beleidsmedewerker Economie & Hoger Onderwijs, Gemeente Tilburg
- 32 Stef Oosterloo, Adviseur Kennis en Strategie, Gemeente Rotterdam

Tien inspirerende voorbeeldprojecten

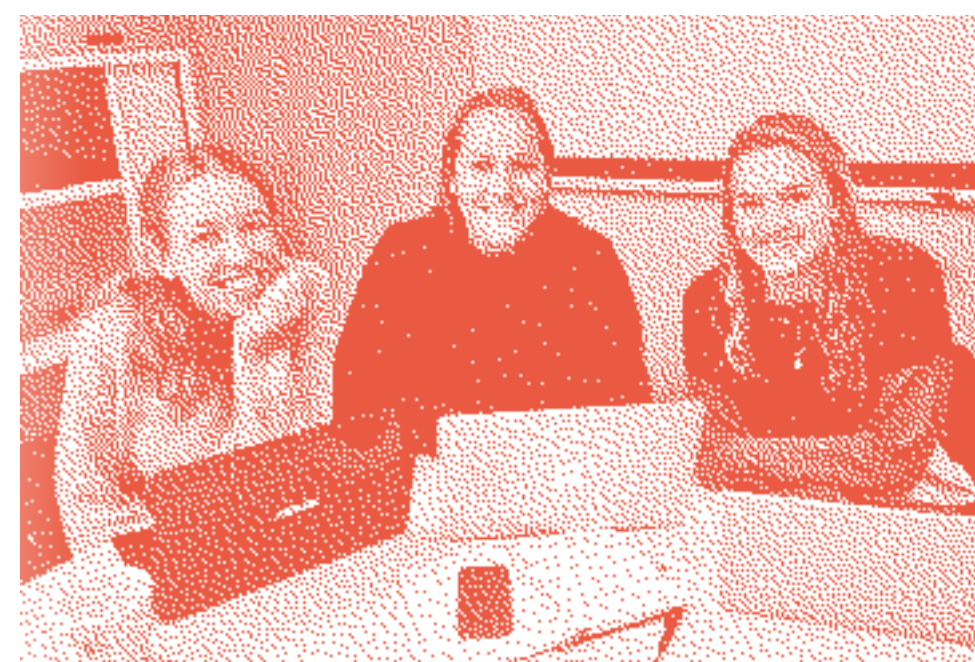

Fotograaf: Hans van Eijssen

Studenten aan het woord

De stad biedt een inspirerende en uitdagende leeromgeving voor studenten. Want anders dan de veilige omgeving van een mbo, hogeschool of universiteit, wordt de stad gekenmerkt door complexiteit, continue verandering en onzekerheid. Leren in de stad vraagt om andere vaardigheden en kennis van de student: hoe ga je bijvoorbeeld in gesprek met bewoners? Hoe bereik je overeenkomst in een proces met verschillende belanghebbenden? En hoe vertaal je onderzoeksresultaten naar een concreet product? Vernieuwende vakken, stadslaboratoria en zelfs complete opleidingen waarin samenwerking met de stad en partners in de stad centraal staat schieten als paddenstoelen uit de grond. Wat levert het onderwijs in en met de stad op voor de student?

**Stad, lief/slim
en vol
uitdagingen**

zkt.

**veelzijdige
student**

Impact maken op de stad

In de stad manifesteert zich van alles. Opvallende mensen, grote bedrijven en vooruitstrevende plannen, maar ook onzichtbaar leed, tegengestelde ambities en slepende vraagstukken. Om vooruitgang te boeken op het gebied van bijvoorbeeld klimaatverandering, ouderenzorg of maatschappelijke polarisatie zijn nieuwe aanpakken nodig. De hulp van studenten komt daarbij goed van pas. Want studenten barsten van frisse ideeën en actuele kennis. Zo worden studenten steeds vaker ingeschakeld om onderzoeksvragen van bedrijven te beantwoorden, met gemeenten nieuwe plannen voor woonwijken te schetsen, en innovaties te ontwikkelen voor maatschappelijke organisaties. Wat levert de hulp van studenten daadwerkelijk op, en voor wie?

Studenten van Hogeschool Windesheim ontwikkelden een Escape Room waarin politieagenten kunnen trainen

“De City Deal Kennis Maken is een geweldige kans om studenten van het mbo, hbo en wo samen te laten werken aan het oplossen van de maatschappelijke opgaven van 's-Hertogenbosch. Wij gaan samen aan de slag met het thema 'Positieve Gezondheid' en zien de deal als een grote kans om op creatieve manieren de stad als laboratorium in te zetten voor innovatie op dit thema.”

— Ufuk Kâhya, Wethouder Talentontwikkeling, 's-Hertogenbosch

Strategisch samenwerken

Sinds de jaren '90 wordt in de wetenschappelijke literatuur vaak gesproken over de *triple helix model of innovation*. Volgens dit model is de kennis-economie gebaat bij een betere samenwerking tussen kennisinstellingen, overheden en het bedrijfsleven. Later is hier 'de burger' of 'de samenleving' als vierde partner aan toegevoegd. In de triple of quadruple helix leiden goede samenwerkingsverbanden tot een betere en snellere productie, uitwisseling en toepassing van kennis. In de praktijk is het tot stand brengen – en onderhouden – van dergelijke samenwerkingsverbanden vaak makkelijker gezegd dan gedaan. Daarom vroegen we aan het netwerk van de City Deal Kennis Maken om belangrijke inzichten en adviezen op het gebied van stedelijke samenwerking te delen. Je vindt ze hier!

Maak van samenwerking geen doel op zich

Groningen, legt uit dat het tot stand brengen van effectieve samenwerkingsverbanden echt mensenwerk is. “Je moet de agenda's van de kennisinstellingen kennen, zodat je weet waar ze naartoe aan het groeien zijn. Vervolgens is het van groot belang dat je de bestuurlijke netwerken goed kent en minstens zo belangrijk is dat je de laag eronder kent. Er gebeurt niets zolang je al deze mensen – decanen, directeuren, beleidsmedewerkers, docenten, studenten – niet met elkaar op een lijn hebt.”

Formuleer duidelijke doelen en maak de belangen expliciet

De primaire doelen van kennisinstellingen en stedelijke partners liggen vaak uit elkaar. Samenwerking is complex, omdat het een continu balanceren en bijeenbrengen is van verschillende en zelfs verschuivende belangen. , coördinator van het honoursprogramma van de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences (ESSB), geeft de samenwerking tussen de Erasmus universiteit en de voetbalclub Feyenoord als voorbeeld. Godor legt uit: “De grootste uitdaging ligt in het verbinden van de zakelijke, commerciële, mediagerichte wereld van Feyenoord met de geordende

“Het Netwerk Kennissteden Nederland heeft aan de wieg gestaan van de City Deal Kennis Maken. Met de City Deal is de samenwerking tussen onze steden en hun kennisinstellingen sterk geïntensiveerd. Daardoor hebben nu vrijwel alle negentien deelnemende steden een gezamenlijke strategische kennisagenda. Studenten en wetenschappers zijn actief aan de slag gegaan in onze wijken. Zij dragen zo enerzijds bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in onze steden en leren anderzijds van de praktische situaties die zij tegenkomen. Ik kijk uit naar het vervolg de komende jaren.”

– Burgemeester Lenferink,
Gemeente Leiden

wetenschappelijke wereld van de universiteit. Feyenoord wil flexibel zijn en dingen snel regelen en absoluut geen negatieve media-aandacht of imago schade. Onderzoekers en studenten hebben weer hele andere behoeftes. Zo willen onderzoekers graag objectieve onderzoeken uitvoeren met kwantificeerbare indicatoren. En het voornaamste doel van studenten is het behalen van het diploma. De uiteenlopende doelen en belangen, zorgen ervoor dat een lange zoektocht van netwerken, onderhandelen en veel geduld vooraf gaat aan de uiteindelijke samenwerking.”

Studenten aan de slag met een vraag van de Wetenschapswinkel

Studenten van het project WIJS

Zoek naar gemeenschappelijke belangen

In een samenwerking is het van belang om gemeenschappelijke doelen te formuleren die de doelen van de eigen organisaties overstijgen: ambities die je zonder elkaar onmogelijk zou kunnen realiseren. Dat zoeken naar gemeenschappelijke belangen speelt zowel op strategisch niveau, tactisch als operationeel niveau. , opleidingsdirecteur en docent bij de master Science, Education and Communication, over zijn Wetenschapswinkel in Groningen: “Wat ons werk spannend maakt, is dat er verschillende belangen en doelstellingen bij elkaar gebracht moeten worden. Eerst zoek je naar het belang van de maatschappelijke organisatie. Vervolgens kijk je waar de student wat van kan leren. Tenslotte is het belangrijk te weten wat een docent ziet zitten om te begeleiden? Dat is altijd een beetje een circulair proces.”

Denk groot, begin klein

“Bestuurlijke aandacht is een hindernis als je ergens echt mee aan de slag wilt.” , directeur van Luris uit Leiden, wilde met deze gewaagde uitspraak zoveel zeggen als: let op dat je niet blijft hangen in het maken van grootse, abstracte plannen. Het werkt beter om duidelijke afspraken met elkaar te maken en dan klein te beginnen. Een mooi voorbeeld daarvan is WIJS in Groningen. Wat begon als een klein experiment, is inmiddels – met ruim honderd afgeronde projecten, meer dan tweeduizend betrokken studenten en bijna vierhonderd geholpen bewoners – flink aan de weg aan het timmeren om een belangrijke speler te worden in de Groningse samenleving.

Verbind groot met klein

Groot denken en klein beginnen is een beproefde groeistrategie. Impactonderzoeker Karen Maas benadrukt dat het daarbij wel van

missie.” , beleidsmedewerker bij de Universiteit Utrecht, werkt daarom binnen het programmaplan Community Service Learning met zogenaamde ‘Special Interest Groups’ en geeft workshops. “Je wilt op een heel concreet niveau aan de slag gaan. Enthousiaste bestuurders met goede ideeën zijn mooi, maar uiteindelijk gebeurt het op de werkvloer.”

Stel een kwartiermaker aan

Wanneer de ambities groot zijn, is het belangrijk om iemand aan te stellen die voldoende tijd en middelen heeft om de belangen van de samenwerkende organisaties bij elkaar te brengen en te houden, het proces voortdurend van nieuwe energie te voorzien en daarnaast te zorgen voor voldoende kennisdeling. , adviseur Community Service Learning bij de Vrije Universiteit, is zo'n kwartiermaker. “Ik ben vooral een aanjager en inspireer mensen met goede voorbeelden vanuit andere kennisinstellingen. Deze functie vervullen vanuit een rol als externe adviseur is ideaal. Dan kun je ook tegen een heilig huisje aantrappen zonder dat je in een ingewikkelde werkrelatie beland.”

Vier successen!

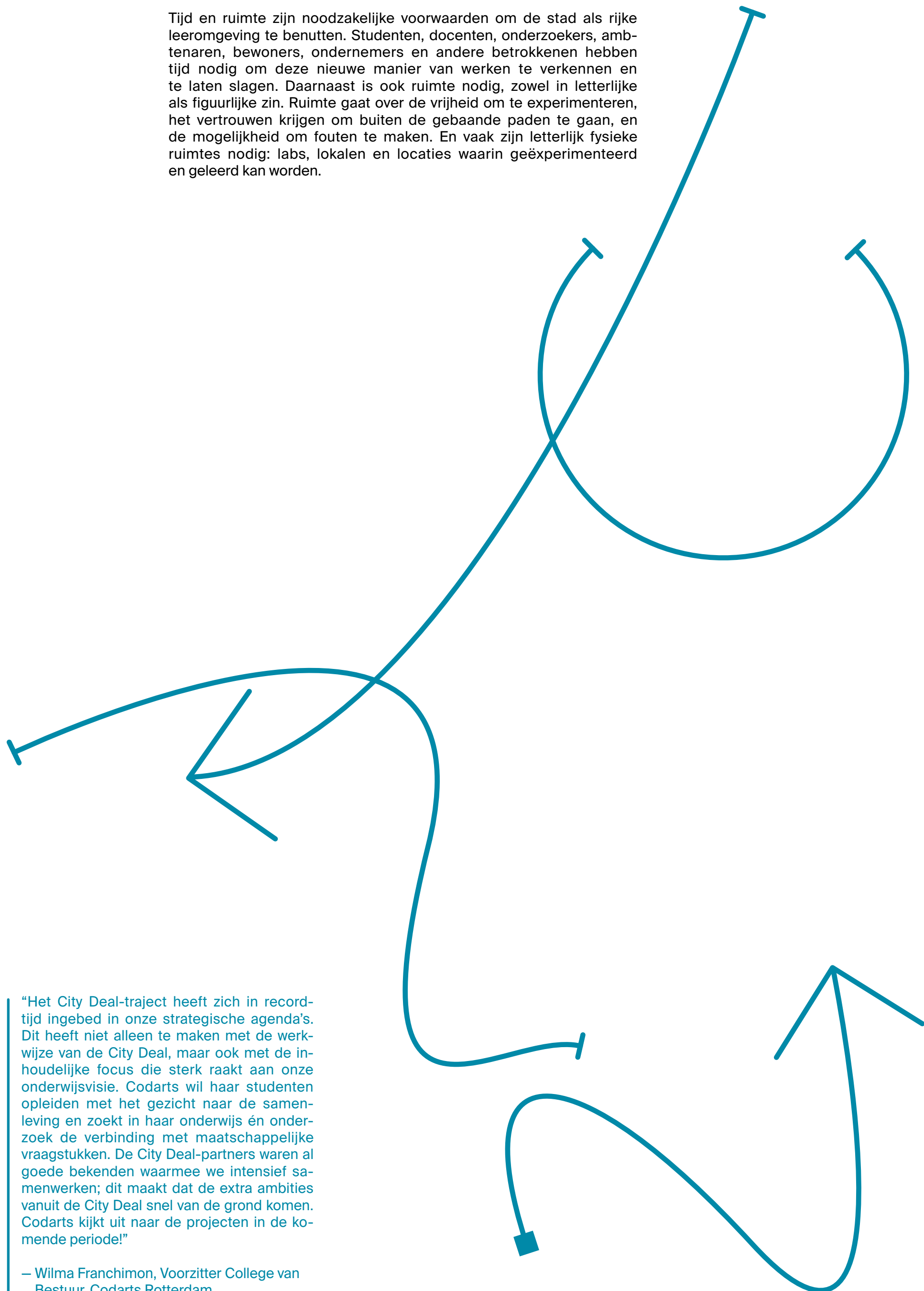
Het is een hele uitdaging om de stad als rijke leeromgeving te benutten. Daarom adviseert programmamanager van de ‘HvA in de Stad’, dat het van wezenlijk belang is om successen te vieren. “Je moet niet de hele tijd bezig zijn met geld vinden en moeilijke partijen meekrijgen. Je moet partijen hebben die er zin in hebben, die allemaal iets willen brengen. Je moet in dat soort gevallen ook oppassen dat niet de verkeerde dingen leidend worden. Dat je bijvoorbeeld alleen de agenda van een stadsbestuurder gaat volgen of allerlei grote verhalen op papier gaat zetten, maar dat er in de praktijk geen projecten worden gerealiseerd. Ik heb liever dat je klein begint, mensen overtuigt en enthousiast krijgt en zo steeds groter wordt. Een ondertekend convenant of intentieverklaring heb ik nog nooit gevierd, maar elk klein concreet succes moet je wel vieren! Je moet niet gaan waar het geld gaat, maar waar de energie zit. Het moet namelijk ook een beetje leuk zijn!”

Deelnemers van BOOT, een project van de Hogeschool van Amsterdam

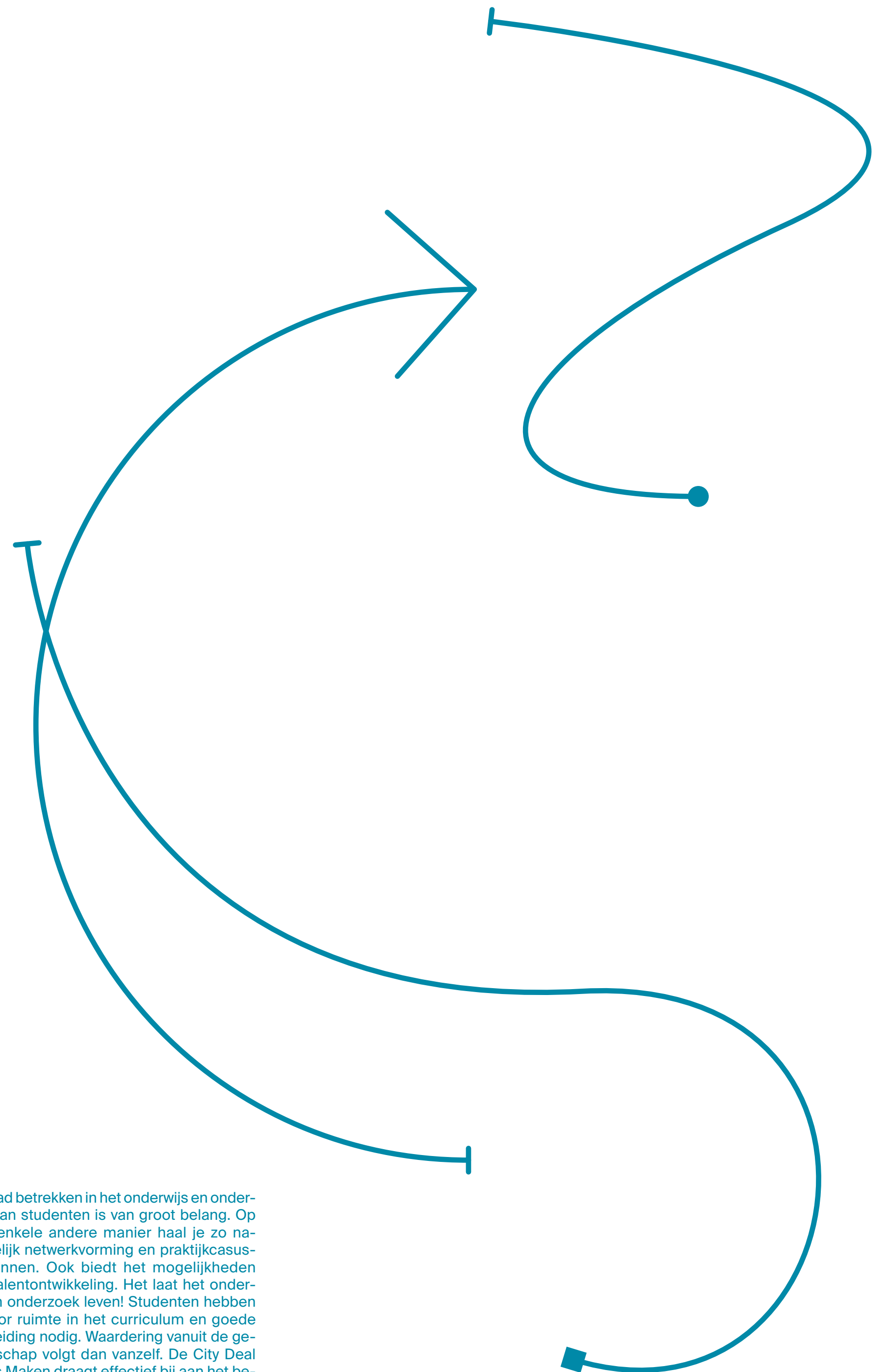
Tijd en ruimte

Tijd en ruimte zijn noodzakelijke voorwaarden om de stad als rijke leeromgeving te benutten. Studenten, docenten, onderzoekers, ambtenaren, bewoners, ondernemers en andere betrokkenen hebben tijd nodig om deze nieuwe manier van werken te verkennen en te laten slagen. Daarnaast is ook ruimte nodig, zowel in letterlijke als figuurlijke zin. Ruimte gaat over de vrijheid om te experimenteren, het vertrouwen krijgen om buiten de gebaande paden te gaan, en de mogelijkheid om fouten te maken. En vaak zijn letterlijk fysieke ruimtes nodig: labs, lokalen en locaties waarin geëxperimenteerd en geleerd kan worden.

“Het City Deal-traject heeft zich in record-tijd ingebed in onze strategische agenda's. Dit heeft niet alleen te maken met de werkwijze van de City Deal, maar ook met de inhoudelijke focus die sterk raakt aan onze onderwijsvisie. Codarts wil haar studenten opleiden met het gezicht naar de samenleving en zoekt in haar onderwijs én onderzoek de verbinding met maatschappelijke vraagstukken. De City Deal-partners waren al goede bekenden waarmee we intensief samenwerken; dit maakt dat de extra ambities vanuit de City Deal snel van de grond komen. Codarts kijkt uit naar de projecten in de komende periode!”

— Wilma Franchimon, Voorzitter College van Bestuur, Codarts Rotterdam

“De stad betrekken in het onderwijs en onderzoek van studenten is van groot belang. Op geen enkele andere manier haal je zo nadrukkelijk netwerkvorming en praktijkcases binnen. Ook biedt het mogelijkheden voor talentontwikkeling. Het laat het onderwijs en onderzoek leven! Studenten hebben hiervoor ruimte in het curriculum en goede begeleiding nodig. Waardering vanuit de gemeenschap volgt dan vanzelf. De City Deal Kennis Maken draagt effectief bij aan het betrekken van de stad.”

— Richard Slotman, Directeur Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA

Accrediteren, afgeleid van het Latijnse ‘ad credere’, betekent zoveel als ‘om te geloven’. Anno 2019 verstaan we onder de term accrediteren ‘formeel het geloof of vertrouwen stellen in iets of iemand’. In Nederland is het vertrouwen in de kwaliteit van het hoger onderwijs geregeld via ‘het accreditatiestelsel’. Dirk Haen, senior beleidsmedewerker Kwaliteitszorg Hoger Onderwijs, vertelt over het accreditatiestelsel.

Hoe is het accreditatiestelsel in Nederland geregeld?

Dirk “In Nederland ligt het toezicht op de kwaliteit van het hoger onderwijs bij de NVAO: de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie. Eens per zes jaar stelt een opleiding een onafhankelijk en deskundig peer-panel samen. Dit betekent dat zo’n panel bestaat uit collega’s uit het veld. Daarnaast moet er ook altijd ten minste een student in het panel zitten. Het panel let onder andere op het eindniveau van de studenten, de inhoud en opzet van het onderwijsprogramma, de wijze van beoordeling en examinering van eindwerkstukken van studenten, de kwaliteit van het onderwijspersoneel en de voorzieningen die de opleiding biedt.”

Dat klinkt als een behoorlijk zware beoordeling...

DH “Voor opleidingen staat er bij een accreditatie echt wat op het spel. Dat is ook goed, want het gaat wel over de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs. Bij de beoordeling is er voor opleidingen wel veel ruimte om zelf invulling te geven aan hun eigen onderwijsvisie. De opleiding ICT & Open Innovation van Fontys Hogescholen is daar een goed voorbeeld van. Daar hebben ze een hele eigen wijze van toetsen ontwikkeld en bepalen de studenten zelf wanneer ze wat leren. Dit mag allemaal binnen de kaders van de wet. Die ruimte mogen andere opleidingen ook veel meer pakken. Het enige dat duidelijk moet zijn is hoe al die onderdelen van de opleiding bijdragen aan het behalen van het uiteindelijke eindniveau? Wat ons betreft is die openheid van de kwaliteitsstandaarden een manier om opleidingen de ruimte te bieden om het onderwijs op eigen wijze in te vullen.”

Toch heerst er bij veel opleidingen en instellingen ‘accreditatieangst’.

DH “Bij ons team ‘accreditatie en kwaliteitszorg’, zijn we ons erg bewust van de opleidingen die graag willen experimenteren met andere onderwijsvormen, maar toch het gevoel hebben “dat het toch allemaal niet mag van de accreditatie.” Dat is denk ik deels ontstaan na de InHolland-affaire (uit een steekproef bij vier van hun opleidingen bleek toen dat zo’n twintig tot vijftientwintig procent van de studenten ten onrechte een diploma kreeg, red.). Naar aanleiding van InHolland is er een heel gespannen situatie ontstaan rondom accreditatie. Niet alleen vanuit de overheid zijn er toen meer regels gekomen, maar ook de onderwijsinstellingen zelf zijn meer interne regels gaan hanteren. Dat verklaart voor een deel de regeldruk in het hoger onderwijs en vanuit OCW proberen we daar ook werk van te maken. We willen, met de minister voorop, teruggaan naar een genormaliseerde situatie, waarin we vooral vanuit vertrouwen werken en de opleidingen zoveel mogelijk de ruimte bieden. Accreditatie mag geen belemmerende factor zijn voor onderwijsvernieuwing.”

“De kwaliteit van het onderwijs en onderzoek wordt rijker door de verbinding met maatschappelijke vraagstukken. En een levendige interactie tussen de stad en de universiteit draagt bij aan beter, evidence based beleid. Door het gezamenlijk oppakken van thema's als ongelijkheid in de stad kun je veel bereiken. Lang is bijvoorbeeld gedacht dat investeringen in de middenklasse automatisch ook ten goede komen aan laagopgeleide, kansarme burgers in de stad. Internationaal onderzoek heeft echter laten zien dat van dit zogenoemde trickle-down effect geen sprake is. Dit is kennis die wij als universiteit volop in huis hebben en die het gemeentelijk beleid en de inwoners van Amsterdam ten goede komt. Aan de andere kant hebben wij de stad, bedrijven en maatschappelijke instellingen nodig voor het voeden van ons wetenschappelijk onderzoek. Hun investeringen in data science en artificial intelligence zijn daarvan een mooi voorbeeld. De City Deal Kennis Maken helpt ons in het verder ontwikkelen van deze samenwerking.”

— Geert ten Dam, Voorzitter College van Bestuur, Universiteit van Amsterdam

“Opleidingen hebben veel ruimte om zelf invulling te geven aan hun eigen onderwijsvisie.”

In het onderwijs wordt vaak veel vastgelegd: het rooster, de vakken en de leeropbrengsten van de studenten. Soms leidt dit tot een rigide onderwijsstructuur die zich maar moeilijk laat rijmen met de dynamiek en complexiteit van de dagelijkse praktijk. Daarom zijn veel betrokkenen van de City Deal Kennis Maken op zoek naar manieren om het onderwijs opener, adaptiever en flexibeler te maken. In Eindhoven heeft Eric Slaats – docent en leidinggevende van de opleiding ICT & Open Innovation – een manier gevonden.

ELKE STUDENT ZIJN EIGEN CURRICULUM

“We beloven elke student zijn eigen curriculum”, vertelt Eric Slaats. “Voor de buitenwereld hebben we nog wel wat op papier staan, maar in werkelijkheid bouwen studenten zelf hun eigen curriculum. Per student kan dit dus totaal verschillend zijn.”

Bij de ICT-opleidingen waar Slaats inhoudelijk sturing aan geeft, wordt gewerkt volgens de principes van open onderwijs en wordt gestreefd naar het zoveel mogelijk wegnemen van barrières die leren in de weg staan. “We hebben gekeken naar wat leren en vooral gemotiveerd leren in de weg staat. Dat blijkt zo’n beetje alles wat met het reguliere onderwijs te maken heeft: lessen, vakken, roosters, kaders, cijfers en vaak ook docenten. In de loop der jaren hebben we daar zodoende zoetjes aan afscheid van genomen. Dat betekent dat de studenten zelf bepalen wat ze doen, hoe ze dat doen, wanneer ze dat doen, en hoe ze beoordeeld worden. Totaal eigenaarschap. Het enige dat vaststaat is dat ze 240 ECTS moeten halen, omdat dat een harde eis van de wetgever is.”

Een eerste stap om tot gemotiveerd leren te komen, is om aan mensen te vragen wat ze zelf willen leren. Dat lijkt logisch, maar is het niet. Van de basisschool tot de hogeschool ligt wat leerlingen moeten leren nagenoeg vast. Tussen negen en tien uur moet wiskunde je interesseren, tussen tien en elf uur Frans en daarna moet aardrijkskunde je volle aandacht verdienen. “Het is te gek voor woorden dat we een uur wiskunde geven en daarna een uur Frans. Dat is toch bezopen? Het is heel duur voor je brein om telkens die switch in aandacht te maken.”

Bij de studie ICT & Open Innovation bedenken de studenten aan de hand van challenges bij de start van elk semester zelf aan welke competenties ze gaan werken. Challenges zijn praktijkvraagstukken die aangeleverd zijn door bedrijven (“een dikke honderd”) of die studenten zelf formuleren. Door studenten zelf te laten kiezen, zelf te laten nadenken over wat ze willen leren en zelf te laten werken aan het bedenken van oplossingen voor specifieke vraagstukken, vindt het leren plaats in een betekenisvolle context. Slaats stelt: “De motivatie van mensen daalt als ze dingen moeten doen waar ze de betekenis niet van zien.”

LEREN ZONDER TOETSEN

Toen Slaats zo’n vijftien jaar geleden begon met het opzetten van de ICT-opleiding, was de eerste stap het afschaffen van de (eind)toetsen. Dat kwam onder andere voort uit zijn eigen ervaringen als student. “Ik ben zelf niet zo’n goede student geweest, maar ik was een hele goede tentamenmaker. Ik was professioneel tentamenmaker, maar dat is geen baan. Dus toen ik zelf les ging geven heb ik allereerst de

Hij moedigt iedereen aan daarin vooral te durven. “Ik merk vaak dat mensen er de geestelijke lenigheid niet voor hebben om iets af te schaffen. Dan is de eerste vraag meteen: maar dat kan toch niet? Dat komt doordat er een soort accreditatieangst heerst. Zeker nadat InHolland een tik op de vingers heeft gehad, wordt bijna alles vertaald naar ‘het mag niet’. Zelfs OCW zit daar een beetje mee in de maag, want die worden natuurlijk altijd als de boeman

“Als je goed naar de regels kijkt, blijkt dat er eigenlijk heel veel mag en kan.”

tentamens afgeschaft. Daar werden toen zelfs kamervragen over gesteld, zo raar vond men dat. Dat werd toen niet begrepen. Mensen vroegen meteen: hoe toets je dan? Maar daar zijn allerlei methodes voor, zoals continue praktijktoetsing, intensieve begeleiding en gedegen monitoring van de vooruitgang. Zo vindt toetsing voortdurend plaats, niet alleen tijdens een momentopname.”

HET KAN NIET WEL!

Het enthousiasme van Eric Slaats werkt aanstekelijk. Wanneer hij over onderwijs spreekt, klinkt het allemaal zo logisch. Studenten leren het meest wanneer ze gemotiveerd zijn, dat doe je door ze eigenaar te maken van hun eigen onderwijs. Docenten zijn de inhoudelijk experts die hen daarin coachen en faciliteren. En alles wat demotiveert, gooi je eruit. Toch is de praktijk bij veel andere opleidingen en instellingen diametraal anders. Daar ligt vrijwel het gehele onderwijsprogramma vast, zijn de vakken verkokerd en is een hele bureaucratie rondom toetsen opgetuigd om de kwaliteit ervan te borgen. “Het huidige onderwijssysteem is aan controle ten onder aan het gaan”, concludeert Slaats. “Het wordt geregeerd door wantrouwen en niet door de vraag: hoe ontwikkelen we mensen? Daar zou het juist over moeten gaan.”

Slaats merkt dat er steeds meer interesse ontstaat voor open onderwijs en flexibel leren.

“Toen ik zelf les ging geven heb ik allereerst de tentamens afgeschaft.”

Overal in Nederland ontstaan living labs, fieldlabs, en andere test-, experimenteer- en onderzoeksruimtes. In deze labs werken kennisinstellingen en steden samen – zo ook in Zuid-Limburg. Enerzijds een prachtige, bourgondische regio, anderzijds een gebied met flinke uitdagingen als het gaat om gezondheid, vitaliteit en stedelijke ontwikkeling. Een groep lectoren heeft de handen ineen geslagen om deze complexe problematiek het hoofd te bieden. Susy Braun, lector Voeding, Leefstijl & Bewegen en Nurhan Abujidi, lector Smart Urban Redesign zijn twee van hen. Zij werken samen met studenten, gemeenten en andere lokale partners van Zuid-Limburg aan een gezonde en leefbare regio. Hoe pakken zij deze ambitieuze opgave aan?

Wat is jullie rolverdeling met betrekking tot het werken aan de regio Zuid-Limburg?

Susy “Nurhan en ik hebben elkaar gevonden in de transitie van Zuid-Limburg op het gebied van gezondheid, vitaliteit en *urban redesign*. Om de gezondheidsproblemen in deze regio aan te pakken, is het belangrijk om samen te werken. Gezondheid en vitaliteit zijn immers onlosmakelijk verbonden met de omgeving. Je gezondheid ligt deels in je eigen handen, maar is ook afhankelijk van je leefomgeving. Zijn er bijvoorbeeld gelegenheden in de buurt om actief te zijn? Kunnen kinderen veilig op straat spelen? Is het mogelijk om naar je werk te fietsen?”

Nurhan “Ik ben het eens met Susy. Ik heb een achtergrond in architectuur en stedenbouw en zie de stad als een complex geheel. En complexe problemen vragen om samenwerking. Er wordt veel geïnvesteerd in deze regio, maar de impact is (nog te) gering. Voornamelijk omdat er vaak verkokerd gewerkt wordt. Daarnaast romantiseert de lokale politiek Zuid-Limburg. Zo’n honderd jaar geleden was deze regio het centrum van de wereld. Men wil liever niet breken met dat imago en de mentaliteit die daarbij hoort. Mede hierdoor worden maatschappelijke uitdagingen slechts matig erkend. Ondanks deze context, zien we veel kansen om een nieuwe, positieve cyclus in gang te zetten en een impuls te geven aan de regio.”

Kunnen jullie een voorbeeld geven van interventies die jullie doen?

SB “Er liggen grote uitdagingen in de gemeente Kerkrade, met name in Kerkrade-West. Deze gemeente staat al jaren bekend als de meest ongezonde gemeente van Nederland. Om beweging op gang te brengen, letterlijk en figuurlijk, organiseren we enerzijds zelf programma’s gericht op het verbinden en ontsluiten van wijken. Anderzijds werken we intensief samen met lokale partijen. Een van de projecten waar we aan werken is bijvoorbeeld het Center Court, een gebouw waarin bewegen, sport, kennis, zorg en onderwijs samenkomen. We organiseren daarnaast ook kleinschalige programma’s waarbij we focussen op knooppunten in de buurt die we willen ontsluiten.”

NA “We noemen die knooppunten ook wel ‘pockets’. Het zijn plekken op strategische locaties waar impact op de schaal van de buurt of zelfs de stad gerealiseerd kan worden. In een van de projecten rond die pockets vroegen we kinderen uit groep acht van lokale lagere scholen waarom ze al dan niet bewegen, wat ze leuk vinden en wat ze missen in de buurt. Zo kwamen we erachter dat de kinderen zichzelf te groot vinden voor de speeltuin van de lagere school, maar ook dat ze graag urban sports doen, zoals freerunning, stuntsteppen, klimmen en skaten. Het project bracht mij op het idee om ‘adrenaline hubs’ te ontwikkelen, een soort urban sports-locaties waar de kinderen uit hun dak kunnen gaan. Dat idee willen we in een vervolgproject verder uitwerken. Op de lange termijn creëren we een netwerk van kleinschalige bottom-up initiatieven, zoals de adrenaline hub.”

Lukt het jullie om andere onderzoekers en docenten binnen de Zuyd Hogeschool te enthousiasmeren voor jullie ambities?

SB “Ja. Ik heb laatst bijvoorbeeld mijn inaugurele rede samen met twee collega-lectoren gehouden. We hebben bewust gekozen voor een gezamenlijke rede, om te benadrukken dat de uitdagingen in de regio ook gezamenlijk aangepakt moeten worden. Verder hebben vijf lectoraten van de faculteit Gezondheid een cluster gevormd om krachten te bundelen en wendbaar te kunnen zijn. Dat geeft goed weer hoe onze ambities gedeeld worden. Daarnaast gaan we ook regelmatig met de dertig lectoren van de Zuyd Hogeschool in beraad. Dan stemmen we thema’s op elkaar af, zodat onderzoeksprojecten elkaar kunnen versterken.”

Tot slot: hoe ziet de samenwerking met studenten in jullie projecten eruit?

SB “In de praktijkgerichte projecten van de Zuyd Hogeschool zoeken we altijd naar interprofessionele leeromgevingen. Zulke omgevingen vragen van studenten om hun eigen expertise in te brengen en te leren van anderen. Zo werk ik aan een project genaamd BEweeg-eeT-verander (=BETER) dat draait om gecombineerde leefstijlinterventies. Daar zijn niet alleen studenten Verpleegkunde, ICT en Fysiotherapie bij betrokken, maar ook studenten Communicatie en Multi-mediadesign. Samen maken zij bijvoorbeeld gezondheidsinformatie voor laaggeletterden.”

NA “Hogescholen moeten studenten de kans bieden om aan reële casussen te werken, zodat zij de huidige en toekomstige maatschappelijke, economische en ecologische uitdagingen in de regio aan kunnen pakken. De projecten die we formuleren samen met onze regionale en lokale partners vertalen we altijd direct naar het onderwijs. Zodoende vergaren de studenten de praktijkkennis die zij nodig hebben, bijvoorbeeld op het gebied van samenwerking met bewoners en eindgebruikers. De stad is onze campus, niet alleen het klaslokaal.”

Niet alles wat vernieuwend is, is nieuw. Zoveel bewijzen de Wetenschapswinkels. In Nederland zijn er tien Wetenschapswinkels, in vijf verschillende universiteitssteden: Amsterdam, Eindhoven, Enschede, Groningen, en Wageningen. In het buitenland wordt met bewondering gekeken naar de Wetenschapswinkels en groeien de aantallen snel. Steeds meer Europese universiteiten proberen de wetenschap en samenleving te verbinden met hun Science Shops. Dr. Henk Mulder, opleidingsdirecteur en docent bij de master Science, Education and Communication, vertelt over zijn Wetenschapswinkel in Groningen.

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor de rol die kennisinstellingen kunnen spelen voor de stad. Er wordt dan gesproken over ‘kennisvalorisatie’ en de ‘betrokken universiteit’, maar jullie doen dit dus al veertig jaar?

Henk “Ja, dat klopt. Er is nu in diverse beleidsagenda’s veel aandacht voor de rol die kennisinstellingen kunnen spelen voor de ‘civil society’. Dat zie je terug in de Nederlandse Wetenschapsagenda en bijvoorbeeld ook bij projecten van de Europese Unie. Het is voor projecten dan alleen mogelijk financiering te krijgen als er samengewerkt wordt met maatschappelijke partners. Het grappige is dat wij met de Wetenschapswinkel in Groningen hier volgend jaar ons veertigjarig bestaan vieren. En toch worden we op dit moment binnen Europa als innovatief gezien.”

Wat is de werkwijze van de Wetenschapswinkel?

HM “Als Wetenschapswinkel faciliteren we de samenwerking tussen studenten en docenten die maatschappelijk relevant onderzoek willen doen enerzijds, en non-profitorganisaties of bewonersgroepen die een bepaalde vraag hebben anderzijds. Dat maakt ons werk, de bemiddeling van projecten, ook heel erg spannend. Er moeten namelijk verschillende belangen en doelstellingen bij elkaar gebracht worden. De eerste stap is altijd kijken waar de maatschappelijke organisatie baat bij heeft. Vervolgens onderzoeken we waarvan de student wat kan leren. Tenslotte is het belangrijk om

van docenten te weten wat zij zien zitten om te begeleiden? De leerervaring van de student staat in dit proces voorop. Als universiteit is dat onze voornaamste taak.”

Als een potentiële opdrachtgever bij jullie komt, hoe ziet het proces van de vraagformulering er dan uit?

HM “Dat proces is altijd wat circulair. Het begint in ieder geval met een vraag van een opdrachtgever. Vervolgens ga ik in gesprek met hen om de behoefte helder te krijgen en de vraag eventueel te herformuleren. Een standaardvraag die ik stel aan opdrachtgevers is wat ze er zelf al van weten? Wat denken ze zelf dat de oorzaak is? Wat willen ze bereiken met het onderzoek? Je kunt immers heel veel onderzoek doen, maar als iemand nog geen idee heeft wat ie er mee kan, dan moet je daar eerst even over praten. Als eenmaal duidelijk is wat de opdrachtgever wil en wat de randvoorwaarden zijn, dan organiseer ik een vervolgbijeenkomst met mogelijk geïnteresseerde docenten en studenten. Tijdens zo’n bijeenkomst kijken we samen hoe de maatschappelijke waarde, de wetenschappelijke waarde en de educatieve waarde samengebracht kunnen worden in een opdracht.”

Heeft u een voorbeeld van een opdracht?

HM “Jazeker. Ik ben bijvoorbeeld een keer betrokken geweest bij een project dat ging over de aanleg van een windmolenpark. Dat park zou langs een transportroute voor chemicaliën komen te liggen. De bewoners uit de omgeving maakten zich zorgen over de veiligheid, want wat zou er gebeuren als zo’n wijk van een windmolen zou afbreken? Wij zijn toen door die bewoners gevraagd

om dat te onderzoeken. Vervolgens ben ik langs de vakgroep Energie en Milieukunde gelopen met de vraag of zij een student hadden die zou kunnen uitrekenen wat de gevolgen zijn voor een buurt als er een wijk zou afbreken? Er werd heel beleefd geknikt en gezegd: “Ik vind dat een heel sympathieke vraag, maar dat is eigenlijk eerste- of tweedejaars mechanica en dat zie ik niet echt zitten als een masterscriptie.” Daaropvolgend zijn we gaan brainstormen om te kijken of we de vraag konden herformuleren, zodat het toch de juiste complexiteit zou krijgen voor een masterstudent. We ontdekten dat er waarschijnlijk op deze plek weer een kolencentrale neergezet zou moeten worden als het windmolenpark niet gebouwd kon worden. Dat is het moment dat de oogjes van een hoogleraar gaan glinsteren, want dan moeten lokale risico’s afgewogen worden tegen mondiale risico’s. Uiteindelijk werkte een student zo’n zes maanden aan het project waarvan ongeveer twee maanden om mijn case door te rekenen en vier maanden aan de theorie voor het vergelijken van lokale versus mondiale risico’s. Zo was onze opdrachtgever, de bewonersgroep, erg blij met het gedeelte uit de scriptie waarin de risico’s voor de buurt beschreven worden, de hoogleraar met het theoretisch deel, en de student met de rijke leerervaring.”

Wat is een belangrijk aandachtspunt bij dit soort projecten?

HM “Het toverwoord is verwachtingsmanagement – een heel belangrijk deel van mijn werk. Ik leg altijd uit aan potentiële opdrachtgevers dat ze dit onderzoek gratis en voor niets krijgen, maar de keerzijde is dat studenten kunnen stoppen op een gegeven moment. Bijvoorbeeld omdat ze een andere afstudeerrichting kiezen. Ik vertel ze ook dat bijvoorbeeld bachelorstudenten bepaalde dingen wel kunnen, zoals het opzetten van een enquête of het interviewen van stakeholders, maar dat opdrachtgevers niet moeten verwachten dat studenten met een geniale oplossing komen. Dat gebeurt uiteraard soms wel, maar dat mogen opdrachtgevers niet verwachten.”

“De stad is onze campus, niet alleen het klaslokaal.” — Nurhan Abujidi

“Het toverwoord is verwachtingsmanagement.”

Blik op de toekomst

Waar gaan de City Deal Kennis Maken-steden de komende periode mee aan de slag?

NIJMEGEN

zet in 2018-2019 samen met de Radboud Universiteit en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen twee grote projecten op met studenten in de wijk, rond de thema's 'Integrale Wijkaanpak' en 'Gezonde Stad'.

WAGENINGEN EN EDE

bouwen de komende vier jaar aan een 'Living Knowledge Network Wageningen & Ede', waarin alle City Deal-partijen structureel samenwerken. Twee pilotprojecten op het gebied van voedselverspilling en de klimaatneutrale stad geven daar in 2018-2019 een startschot aan. Elianne Rookmaakers is aangesteld om de ontwikkeling van het netwerk aan te jagen.

DEN HAAG

stelt een aanjager aan, organiseert vier bijeenkomsten 'Den Haag Draait Door' – een discussieprogramma over stadslabs naar het De Wereld Draait Door-format, vormt drie intervisiegroepen over het werken in stadslabs, en ontwikkelt een trainingsprogramma voor stakeholders van stadslabs.

LEIDEN

zet de Winkel en de Studio op: in de Winkel kunnen bewoners met hun vragen bij studenten terecht; in de Studio worden nieuwe aanpakken onderzocht en ontwikkeld met studenten die kunnen worden aangeboden in de Winkel. Zo wordt er geleerd met elkaar en met de stad!

ARNHEM

richt zich op beter samenwerken in de stad door in 2018-2019 twee grote pilotprojecten te draaien in het Spijkerkwartier middels het in oprichting zijnde Sparkcentre Kennis Kwartier.

DELFT

heeft een trekker aangesteld om een nieuw stadslab op te bouwen in de wijk Tanthof. Samen met De Haagse Hogeschool, de TU Delft en Hogeschool Inholland start Gerben Helleman de komende tijd de eerste projecten op.

GRONINGEN

gebruikt de City Deal om het succesvolle project WIJS (opgezet vanuit de gemeente en de Hanzehogeschool) uit te breiden met de Rijksuniversiteit Groningen als formele partner. Hoe kunnen universitaire studenten en hogeschoolstudenten samen de wijk in?

UTRECHT

ontwerpt de Utrecht Challenge Alliantie om in de stad alle studentenchallenges door te ontwikkelen. Daarnaast zet de stad het Platform Proeftuinen op, voor meer samenwerking en uitwisseling tussen de vele proeftuinen in de stad.

Ben je benieuwd naar de projecten waar de andere tien steden mee aan de slag gaan?

Colofon

REDACTIE

Dennis van den Berg (Kennisland)
Koko Herder (Kennisland)
Wieteke Vrouwe (Kennisland)
Emma Vermeulen (Kennisland)

CONCEPT EN ONTWERP

Maloe Brinkman

CORRECTIE

Larissa Bergshoeff (Kennisland)

MET DANK AAN

Rowinda Appelman
(Kwartiermaker City Deal Kennis Maken)
Marcel Oosterwijk (Kennisland)

FOTO- EN BEELDMATERIAAL

Er is zo zorgvuldig mogelijk omgegaan met het ter beschikking gestelde foto- en beeldmateriaal door de betrokkenen. Alle rechten voorbehouden. Heb je vragen over de rechten van het foto- en beeldmateriaal? Neem contact op met Rowinda Appelman (+31642569417).

BETROKKEN STEDEN

Amsterdam, Nijmegen, Delft, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht, Rotterdam, Tilburg, Utrecht, Wageningen, Leeuwarden, Deventer, Breda, 's-Hertogenbosch, Den Haag, Zwolle, Ede, Arnhem

BETROKKEN UNIVERSITEITEN

Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, TU Delft, Universiteit Leiden, Universiteit Twente, Rijksuniversiteit Groningen, Maastricht University, Radboud Universiteit, Erasmus Universiteit, Tilburg University, Universiteit Utrecht, Wageningen University & Research

BETROKKEN HOGESCHOLEN

Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Inholland Amsterdam, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Gerrit Rietveld Academie, ArtEZ Arnhem, Van Hall Larenstein, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, NHTV Breda University of Applied Sciences, Hogeschool Inholland Delft, De Haagse Hogeschool, Hogeschool Inholland Den Haag, Saxion Deventer, Saxion Enschede, Hanzehogeschool Groningen, Avans Hogeschool 's-Hertogenbosch, HAS Hogeschool, Fontys Tilburg, Fontys 's-Hertogenbosch, NHL Stenden Hogeschool, Hogeschool Leiden, Zuyd Hogeschool, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Inholland Rotterdam, Codarts Hogeschool voor de Kunsten, Avans Hogeschool Breda, Hogeschool Utrecht, Christelijke Hogeschool Ede, Hogeschool Windesheim, VIAA, ArtEZ Zwolle, Katholieke Pabo Zwolle

BETROKKEN MBO'S

Rijn IJssel, De Rooi Pannen, ROC West-Brabant, Koning Willem I College, Helicon

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

City Deal Kennis Maken

Agenda Stad

